

V pričakovanju uspešnega zimskega zatiranja varoj v družinah brez zalege

Mira Jenko Rogelj*, mira.jenkorogelj@vf.uni-lj.si

Učinkovito poznojesensko oz. zimsko zatiranje varoj je eden izmed poglavitnih pogojev za vzdrževanje nizke napadenosti čebeljih družin v začetku čebelarke sezone. Najpogostejši dejavniki tveganja, ki so bili v čebeljih družinah kranjske čebele ugotovljeni pri poznojesenskem in zimskem zatiranju varoj:

- **Navzočnost zalege zmanjša učinkovitost zdravljenja.** Na območjih s toplejšim podnebjem je ob stalni navzočnosti zalege zaradi tega še toliko pomembneje dosledno in pogosteje preverjati napadenost družin z varojami.
- **Preseganje dopustnih mej napadenosti** čez poletje in neupoštevanje navodil pristojne veterinarske stroke o zatiranju varoj (dokumentirana izvedba veterinarskih izobraževanj in delavnic v vsem letu 2016 in v glasilu Slovenski čebelar: A. Jurič, SČ 6/2016, str. 224–226). Zaradi želje po čim večji količini pridelka so nekateri čebelarji letošnje poletno zatiranje varoj začeli šele po septembrskem točenju hojevega oz. ajdovega medu.
- Visoka stopnja obremenitve različno močnih družin z varojami je **bolj tvegana za družine s starejšimi maticami.**
- Če čebelarimo **brez doslednega izvajanja priporočenih apitehničnih ukrepov** ob primernem času za določen mikroklimatski prostor. Sposobnosti čebelarjev pri spremljanju in dojemanju razvoja čebeljih družin z razlikami v populacijski dinamiki varoj se precej razlikujejo. Zato vse čebelarje, ki v določeni situaciji ne najdejo prave rešitve, pozivam, da za pomoč glede ustreznih apitehničnih ukrepov v določenem času prosijo svetovalno službo JSSČ za tehnologijo čebelarjenja in za zdravljenje čebeljih družin pristojnega veterinarja NVI.
- Objava različnih tehnoloških izboljšav in čebelarških praks, ki jih niso preizkusili in priporočili svetovalci JSSČ za tehnologijo čebelarjenja, v reviji Slovenski čebelar je lahko zavajanje čebelarjev.
- Na podlagi mesečnih tehnoloških nasvetov v rubriki »Čebelarjeva opravila v oktobru (SČ 10/2016, str. 339–340) lahko sklepamo, da čebelarji prezimujejo tudi »družine«, ki zasedajo do tri sate. Ob specifični slovenski tehnologiji čebelarjenja z zaščiteno kranjsko čebelo v številnih izpeljankah različnih panjskih sistemov se sprašujem, kako daleč smo

še od realnosti naših severnih čebelarških sosedov, katerih **zazimljene rezervne družine bodo prihodnje leto postale gospodarske družine.**

- **Nepreverjanje napadenosti družin z varojami.** Preverjanje mora postati sestavni del čebelarjenja v slehernem čebelarstvu v ključnih obdobjih leta.

Obvezni posegi pred izvedbo poznojesenskega oz. zimskega zatiranja varoj z ustrežno pripravo čebeljih družin:

- Vse potrebne tehnološke posege je nujno opraviti v toplih izletnih dneh, najmanj teden dni pred začetkom zatiranja varoj.
- Odstraniti je treba mediščno satje.
- Med satniki in na podnicah je treba mehanično odstraniti vse prizidke voska, ki bi utegnili oteževati vstavitve zdravilne raztopine in preverjanje števila varoj.
- Prostornino panja s potrebno zalogo ustrezne hrane za preživetje zime je treba prilagoditi živalnosti družine.
- Oceniti moramo trenutni status posamezne družine (živalnost, zasedenost ulic).
- Ugotoviti moramo stopnjo napadenosti z varojami.
- Pod čebeljo gručo je treba namestiti očiščeno ustrežno testno podnico za preverjanje števila varoj.
- Spremljati moramo tudi dolgoročno vremensko napoved.

ZIMSKO ZATIRANJE VAROJ izvajamo pri vseh družinah sočasno in z eno samo vrsto zdravila, kadar so zunanje razmere ustrezne:

- Zdravilo **Apibioxal** in **Oxuvlar** uporabljamo pri zunanji temperaturi **najmanj +5 °C (optimalna temperatura je +10 °C)**, in to na dan, za katerega je napovedano lepo vreme, ki bo trajalo še najmanj **2–3 dni po zdravljenju, tako da čebele lahko izletijo iz panjev in se otrebijo v naravi.**
- Zdravilo **Varidol** uporabimo pri zunanji temperaturi **najmanj +10 °C**, ko je čebelja gruča še nekoliko razpuščena (zaradi česar bo prodor dima v gručo boljši).

Ob vsakem zdravljenju čebeljih družin mora čebelar obvezno upoštevati **uradno navodilo proizvajalca za uporabo določenega zdravila.** Zaradi posebnosti življenjskega prostora čebeljih družin kranjske čebele se je **pred uporabo** priporočljivo **posvetovati s pristojnim območnim veterinarjem.**

* Mag., dr. vet. med., Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut, enota Kranj

OPOZORILA pred začetkom zimskega zatiranja varoj:

- **Zdravila, ki vsebujejo oksalno kislino** (Apibioxal, Oxuvar), pri zimski generaciji čebel **uporabljamo samo enkrat**.
- Zaradi velikega števila varoj v zimski generaciji čebel se občutno zmanjša moč družin.
- Na zmanjšanje zimske gruče vplivajo neugodne vremenske razmere (neuspešna vrnitev čebel v panje po iztrebljenju) in vznemirjenje čebel.
- Ustrezno količino (prilagojeno zasedenosti ulice) zdravilne raztopine je treba kapati (pršiti) neposredno po čebelah v čebelji gruči.
- Zazimitev slabičev vodi v neuspešno prihodnjo čebelarstvo sezono.

Čebele moramo zdraviti ob upoštevanju **vseh predpisanih zaščitnih ukrepov** varovanja našega zdravja, hkrati pa moramo preprečiti onesnaženje okolja. Vse podatke o opravljenem zatiranju varoj je treba v skladu z zakonodajo sproti zapisovati v Dnevnik veterinarskih posegov.

Ob morebitnem **sumu neželenih posledic** zdravljenja (stranski neželeni vplivi, ki niso navede-

ni v navodilu proizvajalca zdravila, odmiranje čebel, slaba učinkovitost zdravila, večja količina ostankov zdravil v medu od dovoljene) mora čebelar o tem takoj obvestiti **veterinarja, ki mu je zdravilo izdal, ali neposredno Javno agencijo za zdravila in medicinske pripomočke**.

Ustrezne analize škodnih vplivov na čebelje družine lahko pristojne službe opravijo le ob **takojšnji prijavi škodnega pojava pri čebelah!** Ob tovrstni prijavi **mora čebelar ves dokazni material pustiti na kraju dogodka!**

Število odpadlih varoj mora čebelar (v priporočljivi zaščitni opremi) preveriti po **enem do treh tednih od končanega zdravljenja**.

Vsak čebelar, ki čebelari na območju Slovenije, dobi **zdravila za zimsko zatiranje varoj** pri pristojnem veterinarju. Ta mu bo poleg navodil proizvajalca zdravila ob morebitnih specifičnih dokumentiranih situacijah in izkazani potrebi čebelarja podal še podrobnejša navodila glede izvedbe zdravljenja. Takšna navodila bo dobil tudi ob predložitvi **Dnevnika veterinarskih posegov** pristojnemu **veterinarju NVI. Javno so objavljene vse veterinarske organizacije**, pristojne za preskrbo z zdravili za čebele. ■

DELO ČEBELARJA

Čebelarjeva opravila v novembru

Jure Justinek – Zgornja Ložnica, jure.justinek@czs.si

Mesec november, ki je pred nami, je lahko že zelo mrzel, tudi s temperaturami pod ničlo. Ker pa je bil ta mesec zadnja leta razmeroma topel, čebelje družine še vedno niso bile brez zalege. Proti koncu novembra se ta po večini izleže, izjema so le toplejša območja Slovenije, na katerih se to lahko zavleče

še za nekaj časa. Čebelje družine morajo biti dovolj nakrmjene, hrana mora biti po večini pokrita, poleg tega pa moramo biti prepričani, koliko varoj je še ostalo v družinah, saj bomo le na podlagi tega podatka lahko načrtovali decembrsko zadnje zimsko zatiranje. Ob toplih novembrskih dnevih čebele še izletavajo, tu pa tam katera prinese tudi cvetni prah. Kolikor hladnejši so dnevi, toliko tesneje se začnejo družine stiskati v zimsko gručo. Sicer pa ta mesec pri čebelah nimamo kakega pomembnejšega dela; najbolje jih je pustiti pri miru.

Zgodí se, da je bila katera od družin še oktobra žrtev tihega ropa, ki ga je težko opaziti. Če smo ugotovili, da se je zgodilo prav to, lahko taki družini še vedno pomagamo, in sicer tako, da ji v gručo in ob njej, kjer posedla, dodamo polne medene sate. Če je s čebelami vse v redu, teh panjev poslej ne odpiramo več, saj traja precej časa, da se spet umirijo. Nepotrebno odpiranje panjev v poznojesenskem in zimskem

Kolut čebeljeva voska za predelavo v satnice